

Sokszínű

IRODALOM

munkafüzet

7

1. Mi állt el a vers címe a farakihárdo? Mennyire felel meg a tartalom?
2. Milyen érzéseket és népszokásokat ábrázol a költemény? Hogyan fejeződik?
3. Hogyan felel a stílus a tartalomnak?
4. Keresd meg a vers igéit! Mit érzéseketretek a sorrendjük?
5. Hogyan kap emberi léleget a táj?

Pető Györgyi

Sokszínű

IRODALOM

munkafüzet **7**

Tizedik, változatlan kiadás

Mozaik Kiadó – Szeged, 2019

Kedves Diákok!

7. osztályban a sokszínű irodalom újabb területeivel ismerkedhettek meg. A munkafüzet ezúttal is szorosan kapcsolódik a tankönyvhöz, változatos feladatai segítséget nyújtanak a tananyag feldolgozásához.

A munkafüzet felépítése igazodik a korábbi évfolyamokéhoz. A szövegértési kérdések kötődnek a tananyaghoz, ugyanakkor új információkat is tartalmaznak. A feladatok egy részével ellenőrizhetitek, hogy megfelelően elsajátítottátok-e a tananyagot. Használjátok a táblázatokat, összehasonlításokat, hiszen ezek a tanulást könnyítik meg, és gondolkodtatnak is! Lehetőségetek lesz vitatkozni, szerepelni. Kipróbálhatjátok magatokat íróként, rendezőként, jelmeztervezőként. Engedjétek szabadon a képzelőerőtöket, írjatok minél ötletesebb válaszokat! A megoldásokhoz fontos, hogy együttműködjetek nemcsak a csoportmunkákban, hanem a közös feldolgozásnál is. Hallgassátok meg egymás véleményét, a közös munka így sokkal örömtelibb lesz. A feladatok között idén is találkozhattok számos játékos feladvánnyal, rejtvényvel. Ezekkel is felmérhetitek, hogy mennyire alaposan ismertétek meg az irodalmi műveket. A könyvtár, a számítógép segítséget nyújt a kutató jellegű kérdéseknél.

Mindezeknek köszönhetően reméljük, hogy ez a valóban sokszínű munkafüzet hasznos társatok lesz idei irodalmi tanulmányaitok során, és hozzásegít benneteket, hogy minél jobban megszeressétek a könyveket és az olvasást.

Jó munkát kívánok Nektek!

A szerző

A REFORMKOR IRODALMA

A korszak jellemzői

1. Olvasd el a következő szöveget, majd dönts el, hogy az állítások igazak vagy hamisak!
Tegyél x-et a megfelelő helyre!

Soha megelőzőleg annyi kiemelkedő tehetség és kezdeményező energia nem munkált a magyar irodalomban, mint abban a korban, amelyet reformkornak nevezünk [...]. S nem is csak az irodalom van nálunk dinamikus mozgásban, de kultúránk egésze is: az irodalom fellendülése kihat a nemzeti műveltségnek egyéb ágaira, magával ragadja a teremtő gondolat legkülönbözőbb munkásait. A korszak elején jobbra Kazinczy levelezéséből, néhány tucat magányos ember különcként minősített passziójából [kedvteléséből] áll a magyar irodalom, a végén pedig már Petőfi géniusza [lángelméje, rendkívüli tehetsége] magasodik fel, akinek költői szavára tömegek figyelnek, s aki e tömegeknek egyik hivatott vezére is tud lenni a történelem adott percében. [...]

Ha a kor lényege a reform eszméje, úgy annak élén kezdetben az irodalom áll: a szük-séges változásokért folytatott harcban mindvégig kiemelkedő szerepet vállalnak az írók.

A magyar író a reformkorban éppenséggel nemcsak kéziratpapírjának megtöltésével törődik: szótárt szerkeszt, színházat igazgat, akadémiai ülésekre jár, hírlapoknál tevékenykedik, népneveléssel foglalkozik – s mindenekelőtt egész szívvel, teljes lelkével politizál. Valóban a nemzet napszámosa. A politika vezéregyéniségeinek törekvéseit írók népszerűsítik – nemegyszer ők maguk is ilyesfajta vezéregyéniségekké válnak –, s megfordítva: olyan valamirevaló írókat, akik ne vett volna részt tevékenyen a kor politikai céljainak megvalósításában, ez idő tájt alig találunk.

(Fenyő István: Haza s emberiség)

Állítások	Igaz	Hamis
A reformkorban több tehetséges alkotó jelent meg, mint korábban.		
Csak az irodalom lendült fel ebben az időszakban, kultúránk más ágai nem.		
A korszak elején néhány tucat magányos emberből állt a magyar irodalom, a végén Petőfi emelkedett ki.		
A reformtörekvések élén kezdetben az irodalom állt.		
A magyar író a reformkorban sokféle tevékenységet végzett, de főleg politikával foglalkozott.		

2. a) Alkossatok csoportokat! Tervezzetek a füzetekbe színházi plakátot a Pesti Magyar Színház egy képzeletbeli előadásához!

A plakát tartalmazza a következőket:

- a szerző (a kor egyik elismert alkotója);
- a mű címe (saját ötlet legyen);
- szereplők (a kor nevezetes színészei darabbeli nevükkel);
- a kitalált történet összefoglalása 2-3 mondatban;
- az előadás pontos helye, ideje;
- a jegyek ára;
- rajzos illusztráció.

b) Készítsetek beharangozó írást, melyben az előadást népszerűsítitek!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Az első oszlopot a nyelvújítás időszakából származó szavak alkotják. Mellettük található összekeverve a jelentésüket. Összekötéssel próbálj párokat alkotni! Szerinted miért nem kerültek be a mindennapi nyelvhasználatba ezek a nyelvújítási szavak?

restnök •	• festői
dalastyán •	• fülemüle
festékeny •	• látcső
szarvorrú •	• zsiráf
popont •	• lajhár
szemcső •	• aggastyán énekes
tevepárduc •	• orrszarvú
dalabáj •	• kettőspont

.....

.....

4. Képzeld el, hogy Pest-Budára utaztál vidékről az 1840-es évek elején! A képek segítségével írd meg naplódban az itt eltöltött néhány nap emlékét E/1. személyben! A füzetben dolgozz!

A Tigris Szálloda

Üzletsor a Váci utcán

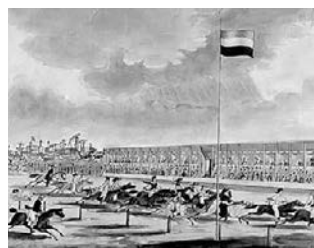
A Városligeti-tó

A Nemzeti Színház

A Magyar Nemzeti Múzeum

Az első pesti „lófuttatás”

5. A romantika mely tanult jellemzőit ismered fel az alábbi részletekben? Írd őket az idézetek alá!

a) *A dal szárnyára veszek,
s elviszlek, kedvesem,
a Gangesz-parton a legszebb
ligetbe röpkölsz velem.*

(Heine: A dal szárnyára veszek
– Lator László fordítása)

.....

c) *[...] Bércre hág és völgybe száll,
Bú s kétség mellette,
Vérözön lábainál,
S lángtenger fölette.*

(Kölcsey Ferenc: Himnusz)

.....

b) *Már hűvös az este; a Rajna
nyugodtan folydogál;
a hegycsúcs sugarasra
gyúlt alkonypírban áll.*

(Heine: Loreley – Szabó Lőrinc fordítása)

.....

d) *Őseinket felhozád
Kárpát szent bércére,
Általad nyert szép hazát
Bendegúznak vére. [...]*

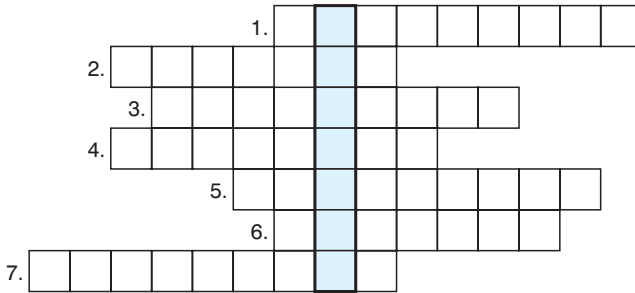
(Kölcsey Ferenc: Himnusz)

.....

e) *Anselmus diák már tizenkettő előtt a kapu elé ért. Itt állt hát és nézegette a szép bronz kopogtatót: [...] meg akarta ragadni a kopogtatót, akkor a fémből öntött arc kéken izzó fényvillanások undorító játékában vigyorgó nevetésre torzult. [...] A lötytyedt szájban csattogtak a hegyes fogak és a csattogásban ez recsegett: Te bolond... bolond [...] várj csak, várj!*

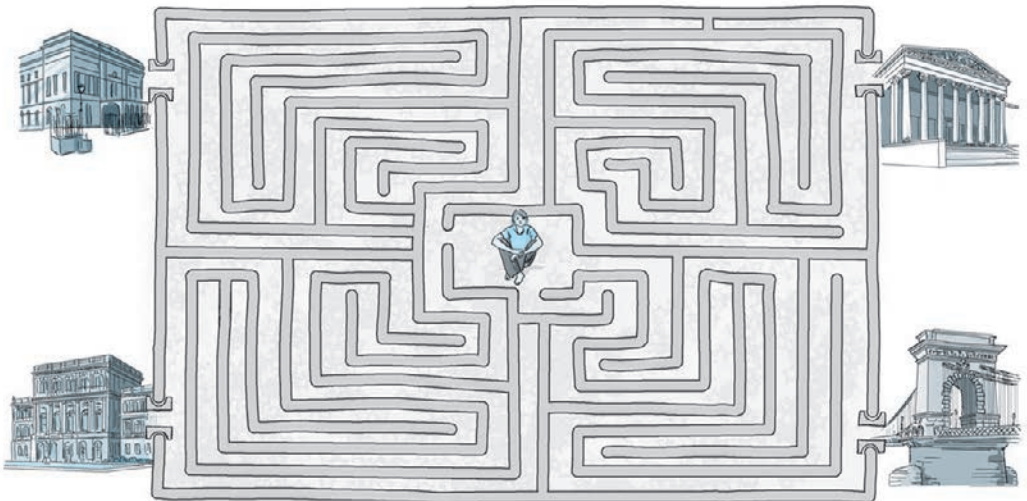
(Hoffmann: *Az arany virágcserep* – Horváth Zoltán fordítása)

6. Egy barátoddal szeretnél találkozni a 19. századi Pest-Budán. Fejtsd meg a rejtvényt, így megtudod a találkozó helyszínét!

Meghatározások:

1. Reformkori divatlap, amely irodalmi műveket is közölt.
2. Az irodalmat népszerűsítő intézmény a reformkorban.
3. A 19. század meghatározó stílusirányzata.
4. A nyelvújítás vezéralakja.
5. A reformkor egyik fontos folyóirata.
6. Közel ennyi szó keletkezett a nyelvújítás során.
7. Ez az irodalmi társaság számos pályázatot írt ki.

NOVELLÁK, ANEKDOTÁK

Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa

1. A diákok színdarabot próbálnak a műben. Olvasd el a következő szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

Az erdélyi hivatásos színészet kialakulásában a XVIII. század végén legnagyobb szerepe a nagyenyedi és a kolozsvári református kollégium diákjainak volt. Ezekben a kollégiumokban hagyománnyá vált a félévi vagy év végi iskolai színelőadások megrendezése, és éppen ezért a diákság között könnyen kifejlődhetett a színészkedésre való hajlam. A XVIII. század végén folyt iskolai színelőadásokon azonban többnyire csak németből vagy franciából fordított, illetőleg átdolgozott darabokat adtak elő. [...]

A XVII. és XVIII. századi iskolai színelőadások mintegy a nyugati udvarok udvartartását, ünnepéyeit pótolják, és műveltségterjesztő szerepük épp olyan fontos. Így válik egy-egy kis város igazán műveltségterjesztő központtá, amely messzeföldről magához vonzza a társadalmat, és formálja annak ízlését. A városi polgárság és a környék nemessége részt vesz az iskolai ünnepélyeken, előadásokon, hozzászokik a színjátszáshoz, és vele az egyszerűbb, magyaros kifejezésmódhoz. Így gazdagodik életismerete, kritikai érzéke, és a XVIII. század végén fogékonnyá válik a művelődés különböző törekvései iránt.

A református kollégiumokban kezdettől fogva önálló, független szellemű diáktársadalom nevelődött. A diákság, tanári vezetés mellett, önmagát kormányozta, kezdeményező szelleme éppen ezért könnyen kifejlődhetett, és ez művelődési kérdésekben is gyakran kihatott a környező társadalomra!

Ezt látjuk az iskolai színelőadások történetében is.

(Vita Zsigmond: A Bethlen-kollégiumi színjátszás a XVII. és XVIII. században)

a) Hol kereshetjük az erdélyi hivatásos színjátszás gyökereit?

.....

b) Mikor rendeztek színdarabokat a kollégiumban?

.....

c) Milyen színműveket adtak elő?

.....

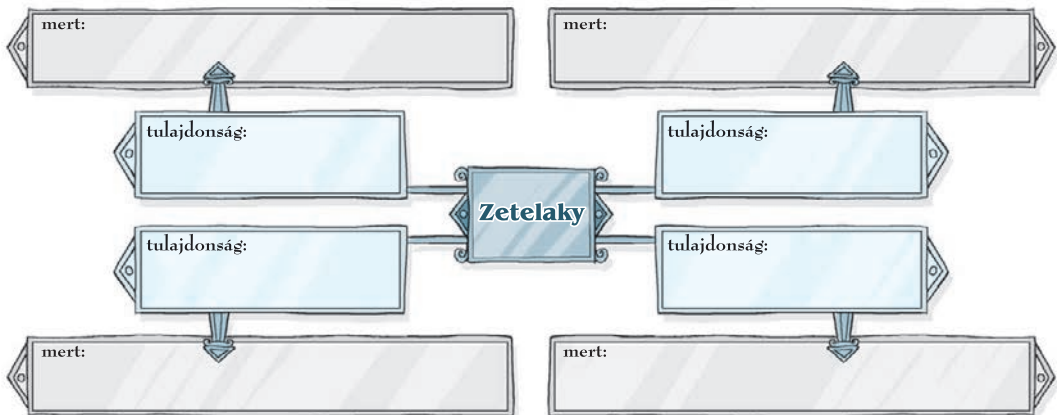
d) Miért volt műveltségterjesztő szerepe az iskolai színelőadásoknak?

.....

e) Milyen volt a református kollégiumok diáksága?

.....

2. Jellemezd Zetelakyt az ábra alapján!

3. Melyik szereplőre ismersz rá?

a) „[...] egy kissé nehézfejű ember vala, hatesztendő s tógás diák, igen hallgatag és csendesvérű ifjú [...], oly karokkal és vállakkal volt megáldva.”

.....

b) „[...] a tudományoknak nagy művelője, rendkívül békeszerető férfiú és a jó erkölcsök fáradhatlan oltalmazója.”

.....

c) „[...] lova legszebb angol mén volt, ő maga ezüstcsillagos, láncszemből font páncélinget viselt aranysujtásos, meggyzín bársonydolmány felett, homlokát kecsgehátú rézsisak borítá, s páncélpikkelyes kesztyűkbe dugott kezeit széles, egyenes kardja markolatán nyugtatá.”

.....

d) „[...] egy nagy, trabális mészároslegény volt, szőretlen, csontos pofával; ki egész ellenkezőleg nagy gondot látszott arra fordítani, hogy mentül piszkosabb lehessen.”

.....

e) „Gyöngye volt a leány karja, de erőt adott neki a vész, fehér kezeivel a durva kötélbe fogózva meglóbálta a nehéz harangot [...].”

.....

f) „[...] szép, ártatlan, leányarcú, tizenhét éves ifjú, Gerzson úr különös kegyence, [...] örökké első eminens volt, mindenféle verseket írt akármely témáról.”

.....

TARTALOM

A REFORMKOR IRODALMA		Fehér Ferenc: <i>Bácskai tájkép</i>	46
A korszak jellemzői	4	Összefoglaló feladatok	47
Kölcsey Ferenc: <i>Himnusz</i>	8	JÓKAI MÓR:	
Kölcsey Ferenc epigrammái	11	A KŐSZÍVŰ EMBER FIAI	50
Kölcsey Ferenc: <i>Parainesis Kölcsey Kálmánhoz</i>	13	NOVELLÁK, ANEKDOTÁK	
Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i>	15	Jókai Mór: <i>A nagyenyedi két fűzfa</i>	60
Vörösmarty Mihály: <i>Szabad sajtó</i>	17	Mikszáth Kálmán: <i>A néhai bárány</i>	63
Petőfi Sándor: <i>Nemzeti dal</i>	19	Csehov: <i>Egy kereskedelmi vállalat története</i>	65
Arany János: <i>Szondi két apródja</i>	22	Hašek: <i>Hogyan főztem magamnak lágy tojást?</i>	66
Összefoglaló feladatok	25	Történelmi anekdoták	68
VERSEK		Összefoglaló feladatok	70
Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i> ...	27	MIKSZÁTH KÁLMÁN:	
Berzsenyi Dániel:		SZENT PÉTER ESERNYŐJE	72
<i>Búcsúzás Kemenes-Aljától</i>	29	REGÉNYRÉSZLETEK	
Burns: <i>Falusi randevú</i>	31	Verne: <i>Kétévi vakáció</i>	80
Goethe: <i>Vándor éji dala</i>	32	Rideg Sándor: <i>Indul a bakterház</i>	83
Karinthy Frigyes: <i>Így írtok ti</i>	34	Gasperini: <i>Mi és ők</i>	85
Arany János: <i>A fülemile</i>	36	Townsend: <i>A 13 és 3/4 éves Adrian Mole titkos naplója</i>	88
Petőfi Sándor: <i>Szeptember végén</i>	38	SHAKESPEARE:	
Petőfi Sándor: <i>A XIX. század költői</i>	41	SZENTIVÁNÉJI ÁLLOM	90
Petőfi Sándor: <i>Levél Várady Antalhoz</i> ...	43		
Pessoa: <i>Lépések a pázsiton</i>	45		